

8.6.2022

ISAVI/5437/2021

Arviointi- ja ohjauskäyntiin liittyvä arviointiraportti: Pohjois-Karjalan ympäristöterveyden ympäristöterveydenhuollon valvon- tasuunnitelma vuosille 2020–2024 (2021)

HUOM!

Itä-Suomen aluehallintovirasto on tarkastellut Pohjois-Karjalan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaa vuosille 2020–2024 sekä vuodelle 2021 päivitetyn version sisältötietoja (Vyhaan tallennettuja). Toteuma-arviointeja tai -raportteja ei ole arvioitu tässä yhteydessä.

Suunnitelman kansilehdellä lukee ”Valvontasuunnitelma vuosille 2020–2024”. Muuta päivystystietoa, päivämäärää tai päivityksestä vastaavan henkilön allekirjoitusta ei löydy. Suunnitelman yleisen osan kansilehdellä on merkintä, joka viittaa toimielimen käsittelyyn (Ympäristöterveydenhuollon jaosto 18.12.2019 § XX).

Suunnitelman kappaleessa 15 ”Valvontasuunnitelman päivittäminen” on seuraava kirjaus:

Tämä valvontasuunnitelma päivitetään vuosittain siten, että suunnitelma saadaan Siun soten ympäristöterveydenhuollon jaoston hyväksyttäväksi ennen vuoden loppua. Päivitystyö aloitetaan heti kun valvontaa ohjaavien keskusvirastojen toimialakohtaiset valvontaohjelmat on saatu valvontayksikköön. Valvontasuunnitelman vuosittaisissa päivityksissä tehtävät muutokset kirjataan liitteeseen 5.

Päivitys tarkistetaan elintarvike-, eläinlääkintähuolto- ja terveydensuojelutiimin kokouksissa.

Kyseistä liitettä 5 ei ollut suunnitelman osana eikä VYHAssa (1.11.2021).

Arvioitavana ollut elintarvikevalvonnan valvontasuunnitelma on laadittu Ruokaviraston aiemman ohjeen (10505/1, 1.9.2016) voimassa ollessa ja siksi sen sisältöä on peilattu ko. ohjetta vasten. Ruokaviraston uudessa, syksyllä 2021 julkaistussa valvontasuunnitelmaohjeessa (6000/04.02.00.01/2020/1, 22.9.2021) korostuu aiempaa selvemmin vaatimus toiminnan jatkuvasta parantamisesta. Aluehallintovirasto kehottaa valvontayksikköä huomioimaan uuden ohjeen tulevissa valvontasuunnitelmissaan ja tulee myös arvioimaan niitä jatkossa ko. ohjeen pohjalta.

Pyydämme valvontayksikköä huomioimaan edellä mainitut seikat käydessään läpi raporttia ja arvioidessaan saadun palautteen hyödyntämistä tulevassa valvontasuunnitelman päivityksessä.

YHTEISET ASIAT

(Valtakunnallinen valvontaohjelma 2020–2024 s. 14)

Voimavarat ja niiden jakautuminen toimialoittain

Suunnitelma on arvioitu osin puutteelliseksi. Valvontasuunnitelmassa on kuvattu voimavarat ja näiden jakautuminen toimialoittain. Suunnitelmassa ei ole käsitelty esimerkiksi toimivallan delegointipäätöksiä¹. Suunnitelmassa ei tuoda esille, että valvontayksikkö kärsisi resurssivajeesta.

Eläinlääkintähuollon resurssikartoitus on tehty ohjeistuksen mukaan ja löytyy valvontasuunnitelman liitteenä². Eläinlääkinnän pätevyyden varmistaminen ja resurssit on kuvattu hyvin.³

Valvontaresurssin kohdentaminen (suunnitelmallinen/suunnitelman ulkopuolinen valvonta)

Suunnitelma ei sisällä kuvausta, paljonko resursseja käytetään suunnitelmalliseen valvontaan ja paljonko suunnitelman ulkopuolisiin tehtäviin. Suunnitelman ulkopuolisista tehtävistä on lueteltu johdantotekstissä muun muassa lupa-, ilmoitus-, raportointi-, suunnittelu- ja lausunnonantotehtävät sekä valitusasioiden käsittely.

Elintarvikevalvonnan tarkastusmääräsuosituksia suhteessa resursseihin ei ole kuvattu.⁴

Terveydensuojelun osalta käytettävissä olevat resurssit on kuvattu. Suunnitelman ulkopuolista ja muuta valvontaa on kuvattu yleisellä tasolla, mutta niiden hoitoon vaa-
dittavaa resursointia ei ole arvioitu.

Kunnaneläinlääkärin vastuualueet ja työnjako on kuvattu suunnitelmaan yleisellä tasolla.

¹ Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Valvontasuunnitelmassa kuvataan ympäristöterveydenhuollon valvonnan organisaatio, johtaminen, henkilöstövoimavarat ja resurssien jako toimialoittain. Valvontasuunnitelmaan kirjataan myös tehdyt toimivallan delegointipäätökset.

² Resurssikartoitus käyttäen lomaketta 2 (toimitettava aviin valvontasuunnitelman liitteenä)

³ Riittävä määrä pätevää henkilökuntaa resurssi tarpeen täyttämiseen (kuvattava miten varmistetaan, että ell tehtäviä hoitaa ainoastaan ell)

⁴ Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Verrataan valvontayksikön voimavaroja Ruokaviraston tarkastustehokkuuden tavoitteeksi asettamaan tarkastusmäärään: 130 tarkastusta henkilötyövuotta kohden – huomioiden valvontayksikön erityispiirteet (jos suuri osa valvontakohteista verrattain vähäriskisiä, tarkastusmäärä voi olla suurempi). Jos yksikön voimavarat ovat riittämättömät Ruokaviraston suosittelemiin tarkastusmääriin nähden, valvontasuunnitelman rinnalle tehdään yksikön voimavaroja paremmin vastaava, mukautettu työsuunnitelma. Voimavarojen riittävyyttä voidaan tarkastella valvonnan pidemmän aikavälin suunnittelussa, jolloin suunnitelmallisia tarkastuksia siirretään seuraaville vuosille tietyn aikavälin sisällä. Kuvataan mahdolliset asiakirjatarkastukset ja muut etätarkastukset, joilla osin myös varmistetaan voimavarojen riittävyyttä. Kuvataan, miten terveysvalvonnan johtaja seuraa tarkastusmäärien kehittymistä suhteessa Ruokaviraston tarkastustehokkuuden mittariin nähden ja miten hän huolehtii valvonnan voimavarojen tarkoituksenmukaisesta kohdentamisesta. Tarvittaessa kuvattava myös lautakunnan informointi resurssivajeesta sekä vaatimuksen esittäminen tilanteen korjaamiseksi.

Koulutussuunnitelma

Kuvaus⁵ on osin puutteellinen, etenkin elintarvikevalvonnan osalta. Valvontasuunnitelman mukaan osaamista ylläpidetään säännöllisellä kohdennetulla kouluttautumisella. Valvontasuunnitelmassa mainitaan, että koulutustarpeen arvioi esimies. Koulutukset on mainittu suunnitelmassa sekä työntekijäkohtainen koulutustavoite (ks. 8 päivää/vuosi/viranhaltija). Elintarvikevalvonnan osalta koulutussuunnitelma on kuvattu yleisellä tasolla.

Koulutuspäiväksi laskettavia tapahtumia/tilaisuuksia on lueteltu erikseen suunnitelmassa (mm. ammattikirjallisuuden lukeminen, työohjauspäiviin osallistuminen, malliasiakirjoihin perehtyminen, muu suunnitelmallinen pätevyyden ylläpito). Suunnitelmassa ei kuvata, miten koulutustarpeen toteutumista seurataan.

Suunnitelmassa ei erikseen kuvata työntekijöiden perehdytystä eikä hiljaisen tiedon siirtämistä.

Eläinlääkintähuollon täydennyskoulutussuunnitelma kuvattu.

Valvonnasta perittävät maksut, maksullisuus ja maksutaksat

Maksullisuuden ja maksutaksojen osalta kuvaus on osin puutteellinen. Kohdassa 11 (ymp yhteinen), 'Valvonnasta perittävät maksut' viitattu jaoston hyväksymään taksaan. Valvontasuunnitelmassa kuvataan lyhyesti mistä peritään taksan mukaiset maksut sekä miten maksutaksa määräytyy. Lisäksi suunnitelmassa on todettu, että maksullisuutta pyritään ohjelmakaudella kehittämään.⁶ Suunnitelmassa ei ole kuvattu, koska se on viimeksi hyväksytty tai missä maksutaksa on nähtävillä. Jaoston (19.5.2021) hyväksymä maksutaksa löytyy kuitenkin Siun soten www-sivuilta.

Suunnitelmassa ei ole kuvattu tulojen kohdentumista, eikä sitä miten suunnitelmallisen valvonnan tulokertymiä ja -menoja seurataan.⁷ Menettelytapaohjeita maksutaksoista ja laskutusmenettelyistä ei ole suunnitelmassa esitetty.

Eläinlääkintähuollon valvontaviranomaisen vahvistamat maksut on kuvattu yleisellä tasolla.

⁵ Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Valvontasuunnitelmassa kuvataan valvontahenkilöstön koulutus ja jatkuva osaamisen varmistaminen sekä perehdytys.

⁶ Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Valvontasuunnitelmassa viitataan menettelytapaohjeisiin tai muihin ohjeisiin maksutaksoista ja toimijoiden laskutusmenettelyistä.

⁷ Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1:_Valvontasuunnitelmaan liitetään viittaus yksikön maksutaksaan ja kuvataan periaatteet, joilla seurataan suunnitelmallisen valvonnan tulokertymiä ja -menoja.

Laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat, joihin valvonta tukeutuu

Valvontasuunnitelmassa kuvataan käytettävät laboratoriot, jotka ovat Ruokaviraston hyväksymiä ja käytettävät menetelmät ovat akkreditoituja⁸.

Elintarvikevalvonnan ulkopuolisten asiantuntijoiden kuvaus on puutteellinen. Kohdassa 16.1 on mainittu ohimennen, että näytteenottoon käytettäisiin ulkopuolisia asiantuntijoita, mutta tarkempi kuvaus puuttuu (pätevyyden varmistaminen ym.).⁹

Terveydensuojelun osalta ei ole tarkempaa kuvausta laboratorioista tai ulkopuolisista asiantuntijoista. Laboratorioiden osalta on viitattu terveydensuojelulain 49a §:ään. Ulkopuolisten näytteenottajien pätevyyden arvioinnista tai näytteenoton luotettavuuden varmistamisesta ei ole kirjauksia.

Eläinlääkintähuollon näytteet tutkitaan eläintautilain mukaisissa laboratorioissa.

Yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteet + toimialakohtaisten valvontaohjelmien painopisteet

Valvontasuunnitelmassa kuvataan valvonnan valtakunnalliset painopisteet sekä toimialakohtaiset painopisteet. Eläinlääkintähuollon painopisteet on päivittämättä vuodelle 2021.

Terveydensuojelun osalta suunnitelmassa on käsitelty elinympäristöterveyden edistämistä (kappale 17.3.2.2). Suunnitelman kappaleessa "17.3.3 Valvontayksikön omat valvontahankkeet" on seuraavat kirjaukset: *"Valvontasuunnitelmakaudella jatketaan v. 2011 aloitettua talousvesihanketta, jossa esim. jaetaan talousvesitietoutta kuntalaisille mm. kesätapahtumien yhteydessä. Lomamökkien välitystä tarjoavia yrityksiä ohjeistetaan mm. talousvesiasioissa. Ohjeistuksessa hyödynnetään "ohjeet vuokrattaville majoitustiloille" -ohjetta"*. Muilta osin hankkeita ei ole käsitelty suunnitelmassa.

Tupakkavalvonnan painopisteet on kerrottu ja jonkun verran avattu, miten painopisteet vaikuttavat omaan valvontaan.

Varautuminen ja häiriötilannesuunnitelma

Valvontasuunnitelman mukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen kunnille on laadittu terveydensuojelulain 8 § ja elintarvikelain 46 § mukainen häiriötilanteiden ja poikkeusolojen suunnitelma, jossa on otettu huomioon mm. ruokamyrkytysten sekä elintarvike- ja vesiepidemioihin liittyvien erityistilanteiden selvittäminen. Suunnitelma kohdennetaan/tarkennetaan tarvittavilta osin kuhunkin kuntaan soveltuvasi.

Elintarvike- tai vesivälityksellä leviävien epidemioiden selvittämisen epidemiaselvitystyöryhmät on nimitetty kuntiin. Työryhmä voi olla myös useamman kunnan yhteinen,

⁸ Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Valvontasuunnitelmaan sisällytetään ohjeistus käyttää hyväksytyjä laboratorioita virallisiin elintarvikenäytteiden tutkimuksiin. Kirjataan ne laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.

⁹ Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Valvontasuunnitelmaan kirjoitetaan kuvaus ulkopuolisten asiantuntijoiden käytöstä, jos niitä käytetään apuna valvonnassa.

jos se katsotaan toiminnan kannalta tarkoituksen mukaiseksi. Ryhmän tehtävä on kuvattu yleisellä tasolla.

Elintarvikehuollon varautuminen erityistilanteisiin on kuvattu viittaamalla häiriötilannesuunnitelmaan.¹⁰ Terveysvaaratilanteet on kuvattu pääosin kattavasti ja on viitattu ympäristöterveydenhuollon yhteiseen häiriötilanne- ja poikkeusolojen suunnitelmaan. Talousarviossa on varauduttu ruokamyrkytysten, elintarvike- ja vesiepidemioiden sekä muiden vaaratilanteiden selvittämistyöstä mahdollisesti aiheutuviin kustannuksiin. Elintarvikkeiden takaisinvetotilanteita ei ole kuvattu.¹¹

Viestintäsuunnitelma (ml. häiriötilanneviestintä)

Valvontasuunnitelmassa ei ole kuvattu, että valvontayksiköllä tai soteorganisaatiolla olisi omaa viestintäsuunnitelmaa. On kuitenkin viitattu Siun soten viestintäohjeisiin. Viestinnän vastuuhenkilöitä ei ole erikseen kuvattu suunnitelmassa.

Erityistilanneviestintä ja tiedottaminen toteutetaan ”Pohjois-Karjalan Ympäristöterveyden häiriötilanteiden ja poikkeusolojen suunnitelman” mukaisesti.

Ulkoinen viestintä on kuvattu. Sisäinen viestintä puuttuu lähes kokonaan (*osa-alue nostettu esille uudessa, valmisteilla olevassa valvontasuunnitelmaohjeessa.*)¹². Sisäistä tiedonsiirtoa koulutuksiin ym. liittyen on käsitelty kappaleessa 5 ”Henkilöstön koulutus”. Perehdyttämistä ei ole kuvattu.

Elintarvikevalvonnan tutkimustulosten hyödyntämistä, julkaisemista ja tiedottamista ei ole käsitelty.¹³

Terveydensuojelun osalta viestintää, tiedottamista ja sidosryhmäyhteistyötä on käsitelty hyvin yleisellä tasolla.

Eläinlääkintähuollon viestinnän toteuttamisen osalta tiedotuskanavia tai yhteydenpitoa muihin viranomaisiin ei ole kuvattu yleisessä osassa. Ne on kuitenkin kuvattu sektori-kohtaisissa suunnitelmissa esimerkiksi kohdassa Eläintaudeista ilmoittaminen.¹⁴

Eläinlääkintähuollon erityistilanneviestinnän osalta suunnitelmassa on viitattu Pohjois-Karjalan ympäristöterveyden häiriötilanteiden ja poikkeusolojen suunnitelmaan.

¹⁰ Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Valvontasuunnitelmaan sisällytetään kuvaus erityistilanteisiin varautumisesta tai viitataan erityistilannesuunnitelmaan. Lisäksi otetaan huomioon elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä annetut velvoitteet (EtL 46 §, VnAs 1365/2011).

¹¹ Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Valvontasuunnitelmaan kirjataan viittaus erityistilanteisiin varautumisesta koskevaan suunnitelmaan. Suunnitelmiin on sisällytettävä kuvaus elintarvike- ja vesiepidemioiden selvitystyöryhmän toiminnasta. + Varautuminen terveysvaaratilanteessa tarvittavaan näytteenottoon ja tutkimuksiin. Takaisinvetoilanteessa tarvittaessa tiedottaminen toimijan kustannuksella.

¹² Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Valvontasuunnitelmassa viitataan viestintäsuunnitelmaan. Tulee ottaa huomioon EU:n valvonta-asetuksen edellyttämä avoimuus toiminnassa. On kuvattava viestinnän ja tiedotuksen vastuuhenkilöt sekä tiedotuskanavat ja yhteydenpito aluehallintovirastoon ja muihin paikallisiin viranomaisiin, kuten terveystieteisiin.

¹³ Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1; Suunnitelma siitä, miten tutkimustuloksia hyödynnetään ja minkälaisia yhteenvetoja tuloksista tehdään sekä miten tulokset julkaistaan ja miten niistä tiedotetaan.

¹⁴ Kuvattava viestinnän ja tiedotuksen vastuu henkilöt, tiedotuskanavat, yhteydenpito aviin ja muihin paikallisiin viranomaisiin kuten poliisiin ja terveystieteisiin, voidaan viitata soveltuvin osin viestintäsuunnitelmaan.

ELINTARVIKEVALVONTA

(VASU 2021–2024, osa 1, kohta 3.2, s. 19 + Eviran/Ruokaviraston ohje kunnan elintarvikevalvontasuunnitelmasta 10505/1)

Toimintaympäristö

Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Valvontasuunnitelmassa kuvataan valvontayksikön toimintaympäristö ja siinä tapahtuneet muutokset.

Arvio: Ei ole kuvattu.

Valvontakohteiden lukumäärät kohde- ja toimintatyypeittäin (VATI-lajittelu)

Arvio: On kuvattu (Valvontakohteiden määrät ilmenevät liitteestä 1.)

Valvonnan riskiperusteisuus

Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Valvontasuunnitelmassa kuvataan, miten valvontayksikössä toteutetaan vaatimus ympäristöterveydenhuoltoon sisältyvän valvonnan riskiperusteisuudesta.

Arvio: On kuvattu. Valvontatarpeen (tarkastustiheyden) määräytymiseen on todettu vaikuttavan Ruokaviraston ohjeen ohella myös sen, miten toimijat ovat aiemmin noudattaneet lainsäädäntöä ja toimintaansa koskevia määräyksiä ja sääntöjä sekä miten luotettavaa toimijoiden omavalvonta on ollut ("882" 3 art kohdat b, c ja d). Tämä on vastoin Oiva-ohjeistuksen (Ruokaviraston ohjeistuksen) periaatetta, jonka mukaan tarkastustiheys määräytyy puhtaasti toiminnan luonteen ja laajuuden mukaan. Ns. hyvien kohteiden tarkastustiheys voidaan laskea puoleen, mikäli ne saavat kuusi peräkkäistä Oivallinen-arvosanaa ja tarkastuksia on alun perin vähintään kaksi vuodessa. Ns. huonojen kohteiden tarkastustiheys taas nousee, kun havaittujen puutteiden korjaamista seurataan uusintakäynneillä.

Auditoinnit ja arviointi- ja ohjauskäynnit

Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Valvontasuunnitelmassa (tai laatujärjestelmässä) kuvataan periaatteet sisäisistä auditoinneista ja viitataan tarvittaessa näistä laadittuihin (menettelytapa)ohjeisiin. Lisäksi valvontasuunnitelmassa kuvataan, miten valvontayksikössä hyödynnetään auditointien, esimerkiksi ketjuauditointien, tuloksia. Valvontasuunnitelmassa kuvataan, miten aluehallintoviraston tekemistä arviointi- ja ohjauskäynneistä saatu palaute tarvittaessa otetaan huomioon valvontayksikön toiminnan parantamisessa.

Arvio: Valvontasuunnitelmasta puuttuvat ko. asiat kokonaan.

Raportointi (= Valvonnan raportointimenettelyt, valvontakirjanpito)

Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Valvontasuunnitelmassa kuvataan valvonnan raportointimenettelyt.

Arvio: On kuvattu pääosin. Puuttuu suunniteltujen resurssitietojen kirjaaminen VYHA-järjestelmään silloin, kun suunnitelma tehdään tai päätetään resurssien muutoksesta.

Valvontakohteiden rekisteröiminen (= ilmoitus- ja hyväksymismenettelyt)

Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Valvontasuunnitelmaan kuvataan ilmoitus- ja hyväksymismenettelyt, joilla viranomainen saattaa elintarvikealan ja elintarvikekontaktimateriaalialan kohteet valvonnan piiriin.

Arvio: On kuvattu.

Tarkastukset

Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Tarkastussuunnitelmassa kuvataan, miten elintarvikehuoneistojen riskiluokitus ja niiden riskiperusteinen valvonnan tarve määritetään tai viitataan Eviran ohjeeseen 10503 'Elintarvikehuoneistojen riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen'. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan, mitä tarkastukseen sisältyy tai viitataan ohjeeseen, jossa kuvataan tarkastuksen sisältö (kuten Eviran ohje 16044 'Elintarvikehuoneiston riskiperusteinen valvonta').

Arvio: On kuvattu kattavasti. Tarkastusten sisällön osalta on viitattu Oiva-järjestelmään.

Toimijoiden koulutus ja neuvonta

Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Valvontasuunnitelmaan kirjataan toimijoille järjestettävät koulutustapahtumat. Kuvataan myös toimijoiden neuvontaan liittyvät menettelyt (suunnitelmallisesti sekä tarkastusten yhteydessä että keskitetysti valvontayksikössä, esim. puhelimitse):

Arvio: Kuvaus on hieman puutteellinen. Järjestetäänkö toimijoille koulutustilaisuuksia? Mistä aiheista? Keskitetty neuvonta?

Valvontasuunnitelman mukainen näytteenotto ja tutkimus

Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1; Valvontasuunnitelmaan sisällytetään elintarvikkeiden näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma (mitä näytteitä? mitä tutkitaan?). Kirjataan menettely, jolla varmistetaan, että toimija saa tutkimustulokset tietoonsa ja tulokset on tulkittu toimijalle ymmärrettävällä tavalla. Kirjataan EU:n, Ruokaviraston ja valvontayksikön omat näytteenottoprojektit. Kirjataan, mihin toimenpiteisiin ryhdytään lainsäädännön asettamien raja-arvojen ylittyessä.

Arvio: On kuvattu pääosin. Ei ole mainittu mikrobikriteeriasetusta "2073" ja sen soveltamisohjetta. Ei ole kuvattu, miten toimija saa tutkimustulokset tietoonsa eikä toimenpiteitä raja-arvojen ylittyessä.

Valvontatoimenpiteet ml. hallinnolliset pakkokeinot

Eviran/Ruokaviraston ohje 10505/1: Kuvataan valvontatoimenpiteet – erityisesti menettelyt, kun ryhdytään hallinnollisiin pakkokeinoihin. Viittaukset elintarvikelain ao. kohtaan + Ruokaviraston ohjeisiin (16044 Elintarvikehuoneiston riskiperusteinen valvonta ja 100011 Ohje elintarvikelain mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä elintarvikevalvonnassa) sekä mahdollisiin valvontayksikön omiin menettelyohjeisiin.

Arvio: Kuvaus on pintapuolinen. Hallinnolliset pakkokeinot on mainittu ohimennen kohdassa 16.1. 'Tarkastusten sisällön määrittely' ja viitattu valvontayksikön yhteisiin, elintarviketiimissä hyväksytyihin menettelytapoihin. Asian tärkeyden vuoksi pakkokeinoille olisi hyvä olla suunnitelmassa oma kohtansa. Myös viittaukset Ruokaviraston ohjeisiin (ja malliasiakirjoihin) olisi hyvä lisätä.

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTO

Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) 2015–2021, Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma (VASU) OSA I, liite 5, Päivitys vuodelle 2021 (vuosi 2021 soveltuvin osin.)

Yleistä

Arvio: Lainsäädäntö on uudistunut (mm. eläntätilaki ja elintarvikelaki), pitää päivittää uudet vanhojen tilalle. Mainittu eläinten merkintä ja rekisteröinti, eläinten lääkitsemisen valvonta ja täydentävien ehtojen valvonta, joiden käsittelyä kuntatasolla ei EHO varsinaisesti edellytä, mutta hyvä, että ne on koottu tähän!

Tietojärjestelmät

Varataan käyttöön ottoon ja käyttöön riittävät resurssit ja varmistetaan käytön osaaminen

Arvio: Kuvattu hyvin valvontasuunnitelmassa

Valvonnan toimeenpano

Suunnitelma valvonnan toimeenpanosta sisältäen valvontamäärät ja niiden vaatimat resurssit, korjaavien toimenpiteiden loppuun saattamisen, valvontatietojen dokumentoinnin tallentamisen ja raportoinnin.

Arvio: Kuvattu sektorikohtaisesti.

Eläinten terveyden valvonta

Eläintautivalmius: Suunnitelma, kuinka eläinlääkäripalvelut järjestetään tautitilanteissa.

Arvio: Suunnitelmassa viitataan ympäristöterveyden valmiussuunnitelmaan, jossa on selostettu poikkeustilanteiden eläinlääkintähuollon järjestäminen.

Eläintautien ilmoittaminen: Ilmoitusmenettelyt eläinlääkintähuollon ja terveydenhuollon virkamiehille eläintauti- ja zoonosittilanteissa.

Arvio: On kuvattu hyvin. On suositeltavaa päivittää vastaamaan uutta eläintätilakia mm. termien osalta.

Pakollinen ja vapaaehtoinen terveysvalvonta: suunnitelma terveysvalvonnan toteuttamisesta.

Arvio: Kuvattu riittävällä tasolla.

Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta: suunnitelma tarkastusten toteuttamisesta aluehallintoviraston määrämällä tavalla.

Arvio: Kuvaus löytyy suunnitelmasta.

Muu eläintautivalvonta: suunnitelma näytteenoton toteuttamisesta määräajassa, etenemisen seurannasta ja tietojen tallentamisesta sekä tietojen toimittamisesta aluehallintovirastoon.

Arvio: Kuvaus tästä puuttuu.

Eläinten keinollinen lisääminen: suunnitelma nautojen, sikojen, hevosten, lampaiden vuohien keinolliseen lisäämiseen liittyvien kunnaneläinlääkärien valvontatoimenpiteiden toteuttamisesta.

Arvio: Kuvaus löytyy valvontasuunnitelmasta.

Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

Sisämarkkinakauppa: suunnitelma menettelytavoista ja valmiudesta tilanteissa, joissa saapuva erä ei täytä tuontiehtoja.

Arvio: Kuvattu valvontasuunnitelmassa.

Tuonti EU:n ulkopuolelta ja Komission asetuksen 2017/625 luvun V jakson II mukainen valvonta Traces-ilmoitusten käsittely ja paikallistason toimenpiteet ilmoitusten johdosta.

Arvio: Kuvattu valvontasuunnitelmassa.

Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Suunnitelma epäilyyn sekä luvan- ja ilmoituksenvaraisten kohteiden eläinsuojeluvonnasta: huomioiden aluehallintoviraston suunnitelma ja ohjaus.

Arvio: Kuvattu valvontasuunnitelmassa.

On erikseen suunniteltava, kuinka varmistetaan eläinten hyvinvointi 44§ mukaisissa kiiretoimenpiteissä (mm. selvittämällä yhteistyötahot tapausten hoitamiseksi)

Arvio: Kuvattu valvontasuunnitelmassa.

Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta: 1) ylläpidettävä tietoa alueella sijaitsevasta luvan- ja ilmoituksen varaisesta toiminnasta 2) suunniteltava ko. toiminnan valvonta 3) kuvattava riskiarviointi, jos kohteita ei valvota vuosittain.

Arvio: 1) Kohta on kuvattu suunnitelmassa. 2 ja 3) kohdat: Suunnitelmassa todetaan valvontaeläinlääkäriresurssin kuluneen lähes kokonaan epäilyyn perustuvaan valvontaan eikä ilmoituksenvaraisen toiminnan säännöllistä valvontaa ole pystytty tekemään. Lisäksi todetaan, että vuoden 2020 aikana kohteille tehdään riskiperusteinen valvontasuunnitelma ja ilmoitustenvaraisten kohteiden tarkastukset aloitetaan

riskiperusteisesti. Päivityksen yhteydessä on toivottavaa, että tämä suunnitelma tuodaan esimerkiksi liitteenä valvontasuunnitelmaan.

Eläimistä saatavat sivutuotteet

Sivutuotelaitosten ja toimijoiden valvonta: Ruokaviraston ja vuosittaisen valvontasuunnitelman mukaan.

Arvio: Kuvattu valvontasuunnitelmassa.

Tiedot hyväksytyistä ja rekisteröidyistä laitoksista: tarkastuskertomukset ja mahdolliset pakkokeinopäätökset toimitetaan aviin ja Ruokavirastoon mahdollisimman nopeasti.

Arvio: Kuvattu valvontasuunnitelmassa.

Sivutuotteiden hautaaminen: Ruokavirasto määrittelee valvontasuunnitelmassaan sivutuotetoimijoiden valvonnan tekoperusteet, mutta kunnaneläinlääkärit määrittelevät itse tarkastettavat kohteet. Tarkastuskertomuksien ja päätösten jne. toimitus aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon mahdollisimman pian.

Arvio: Kuvattu valvontasuunnitelmassa.

Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Tuotantoeläinten terveyden huolto: 1) Suunnitelmassa on esitettävä, miten kunta on varmistunut, että terveydenhuoltopalveluja on saatavissa kysyntää vastaavasti. 2) Ilmoitetaan terveydenhuoltosopimuksen solmineiden nauta- ja sikatilojen prosenttiosuus kaikista alueen ko. tiloista. On huomioitava myös mahdollinen yksityinen tarjonta.

Arvio: Kuvattu valvontasuunnitelmassa.

Kiireellinen eläinlääkäriapu: 1) On suunniteltava kiireellisen eläinlääkäriavun järjestäminen virka-aikana ja sen ulkopuolella huomioiden vaatimukset pieneläin- ja suurelänpäivystyksen eriyttämisestä ja keskitetystä yhteydenottopalvelusta. 2) Jos lainsäädännön vaatimuksista poiketaan, tulee syyt poikkeamisesta esittää suunnitelmassa.

Arvio: On kuvattu kiireellisen eläinlääkäriavun järjestäminen virka-aikana ja sen ulkopuolella. Suur- ja pienelänpäivystyksen kuvattu eriytetyn remissityyppisesti eläinlääkintähuoltolain mukaisesti, yhteydenottopalvelu järjestetty keskitetysti.

Saatavuus ja laatuavoitteet: 1) Suunniteltava eläinlääkäripalveluiden laatuavoitteet ja palautteen kerääminen ja käsittely. 2) Käytävä ilmi voimassa olevat vastuu yms. Vakuutukset ja niiden korvausmäärät sekä menettelytavat Eläinlääkintävahinkojen arviointilautakunnalta.

Arvio: Laatuavoitteet ja palautteen kerääminen sekä käsittely on kuvattu, hoitovirhe epäilyjen vienti eläinlääkintävahinkojen arviointilautakuntaan on kuvattu, vastuuvakuutuksen olemassaolo on mainittu, mutta korvausmäärät puuttuvat valvontasuunnitelmasta.

Ostopalvelut: On suunnitelma, miten laatua ja tarjousasiakirjoissa esitettyjen asiakasmaksujen noudattamista valvotaan. Kilpailutettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota tarjouspyynnössä esitettäviin laatukriteereihin. On kuvattava valvonta suunnitelmaan, jos ostopalveluja ryhdytään käyttämään.

Arvio: Ei käytetä ostopalveluita.

TERVEYDENSUOJELU

(Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma s. 14, 2020–2024)

Valvontakohteiden lukumäärä kohdetyypeittäin

Onko valvontakohteiden lukumäärä esitelty toimialoittain, kohdetyypeittäin, Vati-lajittelun mukaan toimintatyyppitasolla?

Arvio: Suunnitelman liitteessä 1 on esitelty valvontakohteet ja niiden lukumäärät toimintaluokittain ja -tyypeittäin. Taulukossa on Vati-lajittelun mukaisesti eroteltu kohteet toimintatyyppitasolle vain osittain (ei vastaa täysin valtakunnallista terveydensuojelun valvontaohjelmaa ja sen liitteen 1 mukaista Vatin toimintatyyppiluokittelua mm. talousveden toimittamisen osalta). Solariumvalvonta on huomioitu.

Tarkastusten suunnittelu ja toteutus, tarkastusten tavoite ja sisältö, riskinarviointi ja tarkastustiheys

Mikä on tarkastus? Mihin tarkastus perustuu? Mitä tarkastus sisältää? Tarkastusten toteutustapa (alku-loppu)

Arvio: Suunnitelmassa on kuvattu tarkastusta osittain. Terveystensuojelun valvontasuunnitelmassa on yleisellä tasolla kuvattu tarkastuksen tavoite, kohdentuminen sekä seikat, joihin kiinnitetään huomiota.

Suunnitelman mukaan valvontaa kohdennetaan riskinarviointiin ja valvontayksikön resursseihin perustuen. Riskinarviointi on suunnitelman mukaan kohdekohtaista, hyödyntäen valtakunnallisia riskinarviointimalleja.

Valitustapauksiin liittyvää valvontaa tehdään suunnitelman mukaan ensisijaisesti ja vasta tämän jälkeen suunnitelmallista valvontaa.

Tarkastuksen sisältö on mainittu hyvin yleisellä tasolla eikä tarkastustilannetta tai sen rakennetta ole kuvattu lainkaan (miten tarkastus esim. aloitetaan ja päätetään).

Riskinarviointi ja tarkastustiheys

Onko kohdekohtainen riskinarviointi tehty? Noudattaako Valviran taulukkoa? Onko paikalliset olosuhteet, toimijan toiminta huomioitu? Tarkastustiheyden tihentämisen tai vähentämisen sääntö kuvattu?

Arvio: Liitteen 1 perusteella vaikuttaa siltä, että kohdekohtainen riskinarviointi on tehty. Valtaosassa kohteita tarkastusväli noudattaa valtakunnallista ohjeistusta. Osassa tarkastusväliä pidennetty, mutta perustelut eivät käy suunnitelmasta ilmi. Myöskään tarkastustiheyden tihentämisen tai vähentämisen sääntöä (50 prosentin sääntö ja perusteet) ei ole suunnitelmaan kirjattu.

Riskinarviointi noudattaa pitkälti Valviran taulukon mukaista ohjeistusta, jonkin verran on kohdetyypeissä eroa päivitettyyn Valviran taulukkoon. Suunnitelman s. 15 on kuvattu tekijät, jotka vaikuttavat riskinarviointiin.

Terveydensuojelun muut valvonta- ja viranomaistehtävät (suunnitelman ulkopuoliset):

Asumisterveysasiat - onko kuvattu prosessi, vastuunjaot, sisäilmatyöryhmäedustus/-työskentely, terveystaitan arviointiprosessi?

Arvio: Suunnitelmassa on kappale asumisterveysasioiden käsittelyä koskien (17.4.2), mutta kirjaukset ovat varsin yleisluontoisia. Kappaleessa ei ole kuvattu varsinaisesti prosessia, erityistä vastuunjako, resursointia tai hankittua erityisosaamista. Sisäilmatyöryhmätyöskentely on mainittu muutamaan otteeseen. Terveystaitan arviointia ei ole erityisesti käsitelty suunnitelmassa, mutta yleisellä tasolla terveystaitan arvioinnin perusteita voidaan johtaa riskinarvioinnin perusteista (s. 15).

Säännöllisesti toistuvat viranomaislausunnot (luvat, kaavat, ohjelmat) - onko kuvattu lukumäärä / tavoiteasettelu?

Arvio: Säännöllisesti toistuvien viranomaislausuntojen osalta on yleistason maininta kappaleessa 17.3.2.2. Elinympäristöterveyden edistäminen, mutta lukumääräisiä trendejä tai tavoitteita ei suunnitelmaan ole kirjattu.

Ilmoitusten ja hakemusten käsittely - onko kuvattu palvelunopeus/tavoiteasettelu?

Arvio: Ilmoitusten ja hakemusten käsittely, suunnitelmallista valvontaa sekä ilmoituksen ja luvanvaraisuutta on käsitelty kappaleessa "17.3.1. Suunnitelmallisen valvonnan kohteet ja niiden riskinarviointi". Palvelulupausta tai käsittelyn tavoitenopeutta ei ole kirjattu suunnitelmaan.

Asiakasyhteydenotot sekä niihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet - onko kuvattu palvelunopeus/tavoiteasettelu?

Arvio: Asiakasyhteydenottoja tai niihin liittyviä selvityksiä ja valvontatoimia ei ole kirjattu suunnitelmaan. Yleinen maininta asukasvalituksista ja niiden vaatimista resursoinnista löytyy terveydensuojelun suunnitelman yleisestä osiosta.

Sidosryhmäyhteistyö ja lausunnot muille viranomaisille - onko kuvattu vaikuttavuusseuranta?

Arvio: Sidosryhmäyhteistyöstä sekä lausunnoista on suunnitelmassa yleistason maininta. Vaikuttavuuden seurannasta ei ole täsmällisempää kirjausta suunnitelmassa, vaikka kappaleessa 17.3.2.2 mainitaankin "*Lausuntojen kautta tuodaan terveydensuojelun näkökulmaa esim. maankäytön suunnitteluun*".

Toimiminen terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana (esimerkiksi toiminnanharjoittajille suunnatut koulutukset ja informaatio-ohjaus) - onko kuvattu vaikuttavuusseuranta?

Arvio: Toimimista terveydensuojelun asiantuntijana ja ohjaajana on kuvattu kappaleessa 17.3.2.2.

Kansainväliset laivatarkastukset (toimintatavat terveysuhkien varalta) - onko kuvattu?

Arvio: Kansainvälisiä laivatarkastuksia koskevia toimintatapoja ei ole kuvattu suunnitelmassa (ei taida koskea valvontayksikköä).

Toiminnan kehittäminen - onko kuvattu vastuuhenkilö(t), tavoiteasetelma, seuranta?

Arvio: Toiminnan kehittämistä on käsitelty suunnitelmassa vähäisessä määrin. Laatu-
netistä suunnitelmassa oma kappale (4 riviä). Lisäksi kappaleessa 13 on maininta
*"Seuranta hyödynnetään valvonnan kehittämisessä ja valvonnan jatkuvuuden var-
mistamisessa sekä valvontasuunnitelman päivittämisessä"*.

STUK-solariumvalvonta - onko kuvattu?

Arvio: Solariumvalvonta on huomioitu riskinarvioinnissa (liite 1). Muita kirjauksia ei
suunnitelmassa ole aihetta koskien.

Näytteenotto ja tutkiminen

Onko kuvattu lakisääteiset näytteenotot, näytteenottosuunnitelma, varautuminen häi-
riötilanteen näytteenottoon/tutkimuksiin?

Arvio: Terveysturvallisuuden valvontasuunnitelmaan on kirjattu lakisääteiset näytteen-
otot. Varsinaista näytteenottosuunnitelmaa ei ole kuitenkaan liitetty. Liitteissä on tau-
lukkopohja, jossa näytteenottoa on käsitelty yleisellä tasolla, mutta taulukossa ei ole
tarkentavia tietoja. Ilmeisesti kyseessä on liite 2 *"Suunnitelmallisen valvonnan tavoit-
teet ja painopisteet 2020-2024"*.

Häiriötilanteen näytteenottoa/tutkimuksia on sivuttu kappaleessa 8 *"Häiriötilanteisiin
varautuminen"*.

TUPAKKALAKI

(Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma 2020–2024)

Suunnitelmallinen valvonta (Tarkastusten suunnittelu ja toteutus, tavoite ja sisältö valvontakohdetyypeittäin/kohteittain, riskinarviointi ja tarkastustiheys)

Arvio: Liitteessä on mainittu tarkastettavat kohteet kohdetyypeittäin, mutta ei kohteittain. Riskinarvioinnista ei ole mainittu mitään.

Tupakkalain suunnitelman ulkopuolinen valvonta (muu kuin suunnitelmallinen valvonta)

Arvio: Suunnitelman ulkopuolisesta valvonnasta on vain maininta eikä ole avattu yhtään enempää.

Näytteenottosuunnitelmat

Arvio: On mainittu, että näytteenotto on mahdollista, mutta kovin epätavallista.